

GENT IN 1875

Het jaar 1875 verliep te Gent rustig; toch is het mogelijk er het een en ander over te vertellen. In het eerste deel van dit artikel brengen we een algemeen beeld van 1875; in het tweede deel volgen we de gebeurtenissen.

Burgemeester was Karel de Kerchove (Gent 1819-1882, burgemeester van 1857 tot 1881). De schepenen waren A. Wagener, Hoogleraar; D. Levison, koopman; L. Vermandel, advocaat en L. Pickaert, brouwer. Mgr. Henri Bracq (Gent, 1804) was de 22ste bisschop te Gent (1865-1888).

Gent telde op 31 december 1874 130 082 inwoners. Voor 1875 was het aantal geboorten 4430 (of 34,06 per 1000 inwoners), hiervan sterven ongeveer 40 o/o voor hun vijfde jaar. Een vijfde van de bevolking woonde in beluiken.

De begroting van 1875 leert ons het een en ander. De inkomsten beliepen 2 937 856 fr. : ongeveer de helft hiervan kwam van het gemeentefonds, opgericht bij de wet van 1860 na de afschaffing van de octrooirechten. De belasting op de 4 173 dienstboden bracht 46 567 fr. op; voor de 1032 paarden werd 20 430 fr. betaald, terwijl de 2 649 belastbaren voor de verkoop van sterke drank en tabak 62 408 fr. betaalden. De ontvangsten van de trammaatschappij bedroegen in 1875 306 250 fr.; hiervan werd 5 o/o of 15 312 fr. gestort in de stadskas. De uitgaven beliepen 2 896 538 fr. : de voornaamste posten waren : politie en brandweer : 521 886 fr., onderwijs : 728 310 fr., interesten en aflossen van de schulden : 780 669 fr.

Einde 1875 was de stad verlicht door 1628 gaslantaarns en 254 petroleumlampen.

De universiteit telde 530 studenten : hiervan volgden 230 de lessen in de school voor burgerlijke genie, de faculteit van de rechten telde 91 studenten en de faculteit voor geneeskunde 86 studenten.

Voor de gezondheid van de bevolking zorgden 74 geneesheren, 39 apothekers, 14 tandmeesters en 13 vroedvrouwen.

In de haven van Gent kwamen 425 schepen binnen met 110 066 ton. De voornaamste landen van herkomst waren : Engeland met 201 schepen, Duitsland met 72 schepen, Noorwegen met 43 schepen en Rusland met 22 schepen.

Te Gent verschenen niet minder dan negen kranten : drie neutrale, drie met een katholieke en drie met een liberale strekking. De neutrale bladen waren de Gazette van Gent van E. Vanderhaeghen (Veldstraat 66, Gent), de Gentschen Mercurius (verscheen van 1826 tot 1885) en het Volksblad van Gent (verscheen van 1870 tot 1914). Bij de katholieke bladen vinden we Le Bien Public (verscheen van 1853 tot 1940), Le Nouvelliste de Gand (verscheen van 1841 tot 1879) en het Fondsenblad (verscheen van 1870 tot 1914). Van liberale strekking waren La

Flandre Libérale (opgericht in 1874) de Journal de Gand (verscheen van 1856 tot 1914) en De Stad Gent (verscheen van 1859 als opvolger van De Broedermin tot 1887). Deze negen kranten verschenen zesmaal per week.

Naast deze negen kranten verschenen te Gent nog een viertal weekbladen : het neutrale Zondagsblad van Gent van adv. C. Leirens (verscheen van 1854 tot 1888), het katholieke weekblad De Vlaemsche Leeuw (van 1864 tot 1878), het liberale Volksbelang (verscheen van 1867) en Le Cercle Progressiste van Paul Voituron (verscheen van 1874 tot 1875).

Nu volgen we de gebeurtenissen. Uit de reclames valt wel wat te leren.

8 januari : Depot der Maskerfabriek bij Hubert Pinnoy, Vleeshuisbrug te Gent. Men verkoopt in het groot van 15 tot 31 januari. Men vervaardigt maskers naar foto's.

In Den Goedkoop bij de Gebroeders Delhaize.

Enig huis te Gent, Korte Ridderstraat 5, bij het Belfort.

Gebrande koffie per 1/2 kg : 1,20 F - 1,40 F - 1,60 F - 1,70 F

Gezaagd suiker per 1/2 kg : 0,70 F - 0,75 F - 0,78 F

Meelsuiker per 1/2 kg : 0,55 F - 0,60 F - 0,65 F - 0,70 F

Slappe witte zeep per kg : 0,42 F

Petroleum per liter : 0,22 F

Grof en fijn zout per kg : 0,08 F

Goedkope Daken.

Fabriek van geteerd en geharst ondoordringbaar karton op rollen van 10 tot 50 meter op een meter breed. Enige fabriek in het land. Lummerzheim, Wondelgem bij Gent.

Nog enkele prijzen :

Ossenvlees 1,30 F tot 1,90 F per kg

Koevlees 1,10 F tot 1,80 F per kg

Kalfsvlees 1,95 F

Schaapvlees 1,95 F

Lamsvlees 2,20 F

Varkensvlees 1,70 F

Marktprijzen te Zele :

Aardappelen per 100 kg : 6 F tot 8 F

Boter 3,09 F tot 3,26 F per kg

Eieren 3 F tot 3,09 F per 26 eieren

13 januari : Dat de prijs van de levensmiddelen sedert vijftien jaar verbaazend verhoogd is, weet iedereen. Sedert een halve eeuw bedraagt de vermeerdering 20 o/o op de granen en gewassen, 40 o/o op het vlees, de melk en de eieren, 85 o/o op de dranken zoals bier, wijn, sterke drank, 200 o/o op de winkelwaren zoals suiker, koffie, thee, rijst. Op het gezamenlijke van de voedingsproducten bedraagt de ver-

meerdering 50 o/o.

14 januari : In de gemeenteraad wordt er over geklaagd, dat de straten niet behoorlijk worden gereinigd.

Gemeenteraadslid De Coster : Nooit zijn de straten zo vuil geweest als tegenwoordig. Ik zie nooit vegen.

Gemeenteraadslid Dierman : Deze maand is het moeilijk voor de straatvegers; ze moeten toch nieuwjaar wensen.

De burgemeester deelt mede, dat het kontrakt met de aannemer in de loop van het jaar eindigt.

In de zitting van 19 januari merkt gemeenteraadslid Burggraeve op : "Onze stad wordt door de riolen en de piscines verpest. Men kan het in de zomer in de stad Gent niet uithouden".

Voor de reinheid en hygiëne werd nog weinig gezorgd. Dit blijkt ook uit het volgende krantenknipsel.

27 januari : In 1874 werd door het stadsbestuur een bericht aangeplakt, waarbij verboden werd op straf van boete elders zijn behoefte te voldoen dan in de piscines. Er staan aan de Vlaamse Comedie (Minnard schouwburg) de dag der vertoningen twee politieagenten om de mensen te beletten te wateren, maar waar staan de piscines ? (In de schouwburg waren nog geen toiletten).

4 februari : De omnibussen van de tram zijn voorzien van een bus, waarin het publiek op gans de doortocht telegrams kan steken. De telegrams worden langs die weg naar het telegraafbureau overgebracht. De telegrams moeten gefrankeerd zijn bij middel van telegramzegels.

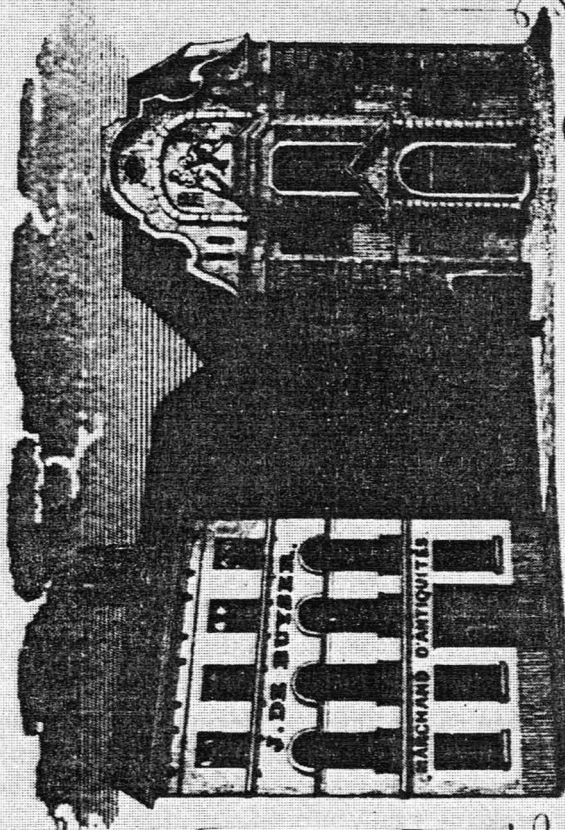
8 februari : Uit de vastenbrief ontleen we de volgende zin : "Gezien de grote duurte van de boter, dispensereren Wij voor één jaar de armen van het gebruik van gesmolten vet in plaats van boter, alle dagen waarop de zuivel toegelaten is". Deze zin is in verband te brengen met het bericht van 13 januari en leert ons, dat in de arbeidersgezinnen geen boter werd gebruikt.

22 en 23 februari : er wordt een tussentijdse verkiezing gehouden ter vervanging van drie gemeenteraadsliden. De liberalen prof. Heremans, Walbroeck en C. De Bast worden verkozen. De tegenkandidaten behoorden tot de progressistenkring van Voituren.

26 februari : De maatschappij La Concorde op de Kouter heeft 90 000 F geleend om een gedeelte van het hotel Limmander te verbouwen en zich uit te breiden langs de Lange en Korte Meir.

4 maart : De eerste dag van de paardenmarkt werden 417 paarden verkocht, waarbij verschillende voor 1900 F tot 2000 F. De schone paarden werden meestal gekocht door Duitse, Franse en Engelse kooplieden. De dinsdag was de paardenmarkt onbeduidend; er waren slechts 41 volwassen paarden, drie veulens en een ezel.

Buys and sells every description of ancient
 sculpture, carved furniture, old laces, pictures,
 china, coins, and all articles of curiosities
 either by their antiquity or singularity
 & &

J. DE BUYSEN
MARCHAND D'ANTIQUITES,
 Marché au Beurre, N° 21.
GAND.

Vend et achète toutes sortes de Sculptures, Men-
 nes, Tableaux, Porcelaines, Dentelles anciennes,
 Monnaies et curieux par leur singularité
 ou leur antiquité, etc. etc.

Impr. de G. J. Van der Linden, à Gand.

- 14 maart : Heden werd de 138° tentoonstelling in het Casino geopend.
- 1 april : Morgen zal een eerste proef genomen worden met een Engelse uitvinding. Omnibussen zonder paarden. Om drie uur 's namiddags zal een tram zonder paarden van het station naar de Dampoort rijden. Over deze aprilvis wordt verder niets vernomen.
- 10 april : Heden heeft advocaat F. De Busscher voor de correctionele rechtbank voor de eerste maal in het Nederlands gepleit. Om dit te verduidelijken moeten we herinneren aan de eerste Vlaamse taalwet, nl. de wet op het gebruik van het Nederlands in het strafrecht in Vlaanderen van 17 augustus 1873, die van kracht werd op 17 augustus 1874.
- 21 april : A. De Maere-Limmander publiceert een boek, waarin het plan wordt verdedigd een kanaal van Gent naar Heist te graven. Het kanaal zou een lengte hebben van 47,4 km en 36 miljoen kosten.
- 4 mei : Op 4 mei overleed te Nevele de schrijfster Rosalie Loveling. Ze was er geboren in 1834 en publiceerde een aantal gedichten en novellen. R. Loveling werd begraven op het kerkhof te St. Amandsberg. De afscheidstoespraken werden gehouden door prof. Heremans voor "De Taal is gans het Volk", door kantonnaal opziener Van der Cruysen namens de bevolking van Nevele en door dichter K. Bogaert.
- 7 mei : Op 7 mei overleed Karel Carels (geboren in 1813) : begonnen als een eenvoudig werkman was hij er in geslaagd een groot metaalbedrijf op te richten.
- 17 mei : De maandag van Pinksteren waren er onlusten tussen bedevaarders, die terugkeerden van Oostakker en een aantal Gentenaars. Op het platteland werden de gemoederen door deze gebeurtenissen zeer geschokt.
- 18 juni : Paul Fredericq (geboren te Gent in 1850) verwerft het diploma van docter in de historische wetenschappen. Als historicus en als vlaamsgezind liberaal had prof. Fredericq een belangrijk aandeel in het cultureel leven. Prof. Fredericq overleed te Gent in 1920. Aan de gevel van het huis, Winkelstraat 7, werd een gedenkplaat aan P. Fredericq, aangebracht. (Zie ook : Winkler Prins : Encyclopedie van Vlaanderen, deel 2, blz. 503).
- 24 juni : In toepassing van een ordonnantie van 1669 werden door de correctionele rechtbank te Gent twee vissers, die in de broedtijd een visnet hadden uitgeworpen, veroordeeld tot een maand gevangenis en vijftig frank boete. De voorzitter van de rechtbank gaf aan de beide vissers de raad een verzoekschrift voor kwijtschelding aan de koning te zenden.

- 25 en 26 juli : Op zondag 25 en maandag 26 juli werd een groot zangfestival gehouden in het Casino. Koning Leopold II woonde de zondag het festival bij. De cantate "Artevelde" van Gevaert en de cantate "De Schelde" door E. Hiel en P. Benoit werden de tweede dag uitgevoerd.
- 6 augustus : Op deze dag overleed bouwmeester Minard.
- 23 augustus : Een kleine optocht van de internationale, ongeveer 200 man sterk, trekt door de stad. De eerste Internationale werd gesticht te Londen in 1864.
- 1 september : Op deze dag stierf Napoleon Destanberg. (Zie Ghendtsche Tydinghen, blz. 25, tweede jaargang 1973).
- 9 september : Een brand vernielde een huisje achter De Vier Winden, buiten de Heuvelpoort. Het huisje was vervaardigd met oude planken, vermolmd hout en pannelatten en bestreken met wat mortel. Het was bewoond door een fabrieksarbeider met vrouw en acht kinderen.
- 19 september : Op de Kouter wordt een luchtballon opgelaten.
- 4 oktober : Het toneeljaar wordt geopend met het stuk "Willem van Dampierre" door H. Van Peene.
- 6 oktober : Beeldhouwer Karel De Kezel werkt aan het beeld Neptunus, dat de ingang van de Vismarkt zal versieren. Terwijl werkt beeldhouwer B. Wante aan een bas-reliëf voor de ingang van het nieuw kerkhof.
- 26 oktober : Op deze dag werd de helft van de gemeenteraad verkozen. De katholieke partij nam geen deel aan de kiesstrijd, maar er waren twee liberale lijsten. Einde 1874 had Voituron de progressistenkring gesticht. De voornaamste programmapunten waren :
- a) stemrecht voor al de personen, die kunnen lezen en schrijven
 - b) vertegenwoordiging van de minderheden
 - c) verplicht lager onderwijs
 - d) de afschaffing van de loting
 - e) de hervorming van de belastingen door de vervanging van de indirecte belastingen door directe belastingen en een betere verdeling van de belastingen. (Volgens Le Cercle Progressiste van 28 november 1874).
- Voituron, die lid was van de gemeenteraad, wordt door de liberale associatie uitgesloten. De liberale grondwettelijke vereniging en de progressistenkring stellen beide een lijst aan de kiezers voor : beide lijsten stellen dezelfde personen voor op twee na : bij de progressisten natuurlijk Voituron en Vanderheyden; op de lijst van de liberale associatie zijn ze vervangen door Dumoulin en Prayon-De Pauw. De dertien gemeenschappelijke kandidaten behaalden elk ongeveer 2500 stemmen;

Voituron en Vanderheyden behaalden ongeveer 600 stemmen en werden dus niet verkozen. Dumoulin en Prayon bekwamen elk 2000 stemmen en werden verkozen. Voor deze verkiezing hadden 7288 personen stemrecht, maar slechts 2771 kiezers waren opgekomen. De nieuwe leden van de gemeenteraad waren Albert Callier, Julius De Vigne, Dumoulin en Prayon-De Pauw.

24 november : Er is een verkiezing voor een vrijgekomen zetel in de Kamer van Volksvertegenwoordigers door het afsterven van P. De Bast. De kandidaten zijn : Ch. de Kerchove voor de liberalen en Storme-Brasseur voor de katholieken. Ch. de Kerchove wordt verkozen met 3484 stemmen tegen Storme-Brasseur met 3300 stemmen. De verdeling van de behaalde stemmen toont duidelijk de politieke tegenstelling aan tussen de stad Gent en het platteland.

	Ch. Van de Kerchove	Storme-Brasseur
Gent	2 748 stemmen	1 531 stemmen
Platteland	736 stemmen	1 769 stemmen
Totaal	3 484 stemmen	3 300 stemmen

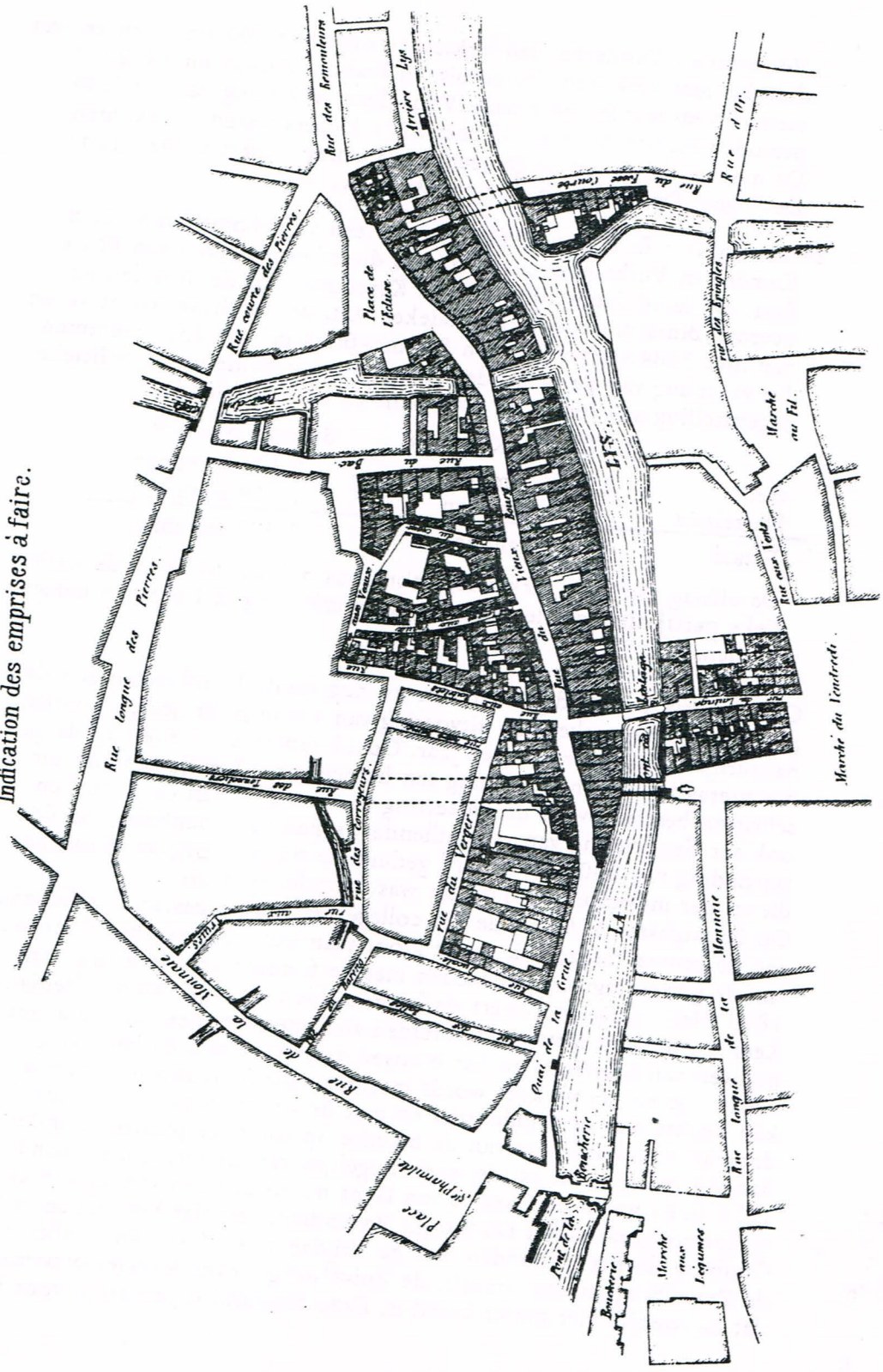
De uitslag van deze verkiezing toont ons ook aan waarom de katholieke partij niet aan de gemeenteraadsverkiezing te Gent had deelgenomen.

Om dit artikel te eindigen moeten we nog aandacht schenken aan de grote openbare werken; de uitvoering van sommige projecten duurde natuurlijk soms meer dan een jaar. Op 12 september 1868 had de gemeenteraad besloten een lening ten belope van 17 miljoen frank uit te schrijven bestemd voor de omzetting van een deel van de schuld en ook tot financiering van verschillende werken van openbaar nut. Een jaardoting van 680 000 F werd gedurende 66 jaar toegekend aan de dienst der interesten; de interest was bepaald op 3 o/o.

Op 26 augustus 1869 stelde het college van burgemeester en schepenen aan de gemeenteraad een eerste groot plan van wegenwerken voor, waarvan de uitvoering zou geschieden met de fondsen van de lening van 1868. Het college motiveert de keuze aldus : de wijk van het Heilig Kerst en de wijk Meulestede breiden zich meer en meer uit door het bouwen van fabrieken en het bouwen van woningen; de bevolking neemt toe en het verkeer wordt intenser. Nochtans zijn de beide wijken slechts met de middenstad en met de andere wijken verbonden door het Oudburg, waarvan de breedte op sommige plaatsen minder is dan vijf meter. (Het zal de lezer mogelijks verwonderen, maar rond 1870 lezen we in de Gazette van Gent nu en dan een verslag van een verkeersongeval in het Oudburg.) Bovendien, vervolgt het verslag, is het Oudburg slechts verbonden met de Vrijdagmarkt door een smalle brug, de Zuivelbrug en een straatje, de Zuivelsteeg (thans Meerseniersstraat), dat nauwelijks vier meter breed is. Deze toestand is gevaarlijk voor het

3ieme Projet.

Indication des emprises à faire.

verkeer en een hinder voor de nijverheid en de handel. De noodzakelijkheid van dit werk kan niet betwist worden. Het voorgesteld plan omvatte :

- a) de verbreding van het Oudburg langs de rechterzijde komende van Sluizeken. Komende van het Sluizeken bemerkt men links nog enkele oude gevels, rechts zijn alle gevels van de jaren 1870-1875. Daartoe zal men dus al de huizen rechts onteigenen; dit gebeurt in 1870; daarna zullen de gronden opnieuw openbaar worden verkocht.
- b) de linkeroever van de Leie op de Kraanlei vrijmaken. Dit punt werd niet uitgevoerd.
- c) het Groot Kanonplein (vroeger Wannekenswaard genaamd) gebruiken als verbindingsweg tussen het Oudburg en de Vrijdagmarkt. Op het plan stelt men vast, dat hier een nieuwe brug werd voorzien. Ook dit deel van het ontwerp zal niet worden uitgevoerd; nochtans zullen enkele huizen op het Groot Kanonplein en in de Zuivelsteeg worden afgebroken, om alzo gemakkelijker van de Zuivelbrug de Lange Munt te bereiken.
- d) een nieuwe straat aanleggen, die de Vrijdagmarkt met de Lange Steenstraat zou verbinden. Gelukkig kwam ook van dit deel van het ontwerp niets terecht.
- e) een brug zal gebouwd worden aan de Kromme Wal.

De bruto-uitgaven (onteigening van de huizen 1 tot 55,2 tot 6 in het Oudburg, 2 en 4 in Korte Koningsteeg, 1 en 2 tot 8 in de Kalversteeg werden geraamd op 687 515 F, de ontvangsten op 163 500 F, wat een netto-uitgave betekent van 523 916 F.

Het is hier de plaats om nog iets meer over de wijk Oudburg te vertellen. De wijk was volledig met waters omringd : de Leie, de Lieve en een gracht, die de Lieve verbond met de Schipgracht en de Oude Leie; deze gracht werd Plottersgracht genoemd, omdat aldaar de leertouwers hun looierijen of "velleplotterijen" mochten inrichten. Over die gracht lagen verscheidene stenen brugjes, waarvan de naam "de waterloop der zeven brugjes". Feitelijk waren er slechts vijf brugjes : de Burggravenbrug in de Geldmunt, de Korte Zeugbrug, de Kuiperbrug, de Veerdambrug en een vijfde brug achter de Drongenkapel; rekt men echter de Sleutelbrug in de Lange Steenstraat en de Sluizekensbrug in het Oudburg - hier was een sluis om het water op peil te houden - er bij, dan komt men wel tot zeven bruggen. In 1868 werd aan een eigenaar de toelating verleend om een deel van de Plottersgracht te overwelfen. In 1870 werd de "waterloop der zeven brugjes" gedempt; het werk kostte 9000 F. Op het plan getekend in 1869 ziet men nog een deel van de Plottersgracht; men bemerkt ook de Sleutelbrug, Pont des Clefs) en onderaan rechts de Ottogracht. Deze Ottogracht werd in 1872 gedempt tussen de Leie en de Karnemelkbrug aan het begin van het Steendam. Voor een tweede groot werk moeten we terugkeren tot 1865-1866. De Commissie der Burgerlijke Godshuizen besluit op 14 juli 1865 het Sint-Laurentiusgodshuis te sluiten; de gemeenteraad keurt deze beslissing

goed op 26 februari 1866. Op 6 november 1871 keurt de gemeenteraad een voorstel van het college van burgemeester en schepenen goed, waarbij de Vismarkt zal herbouwd worden, een overdekte markt zal opgericht worden op de gronden van het Sint-Laurentiusgodshuis en de Hoge Zonnestraat (thans Rekelingenstraat) zal worden verbreed. Het plan werd opgemaakt door architect Pauli en omvatte :

- a) de bouw van een overdekte markt, groot 900 m² voor 86 stallen van 5 m²
- b) een overdekte galerij voor de verkoop van zoetwatervis met 19 stallen
- c) een ruimte van 260 m² voor de vismijn.

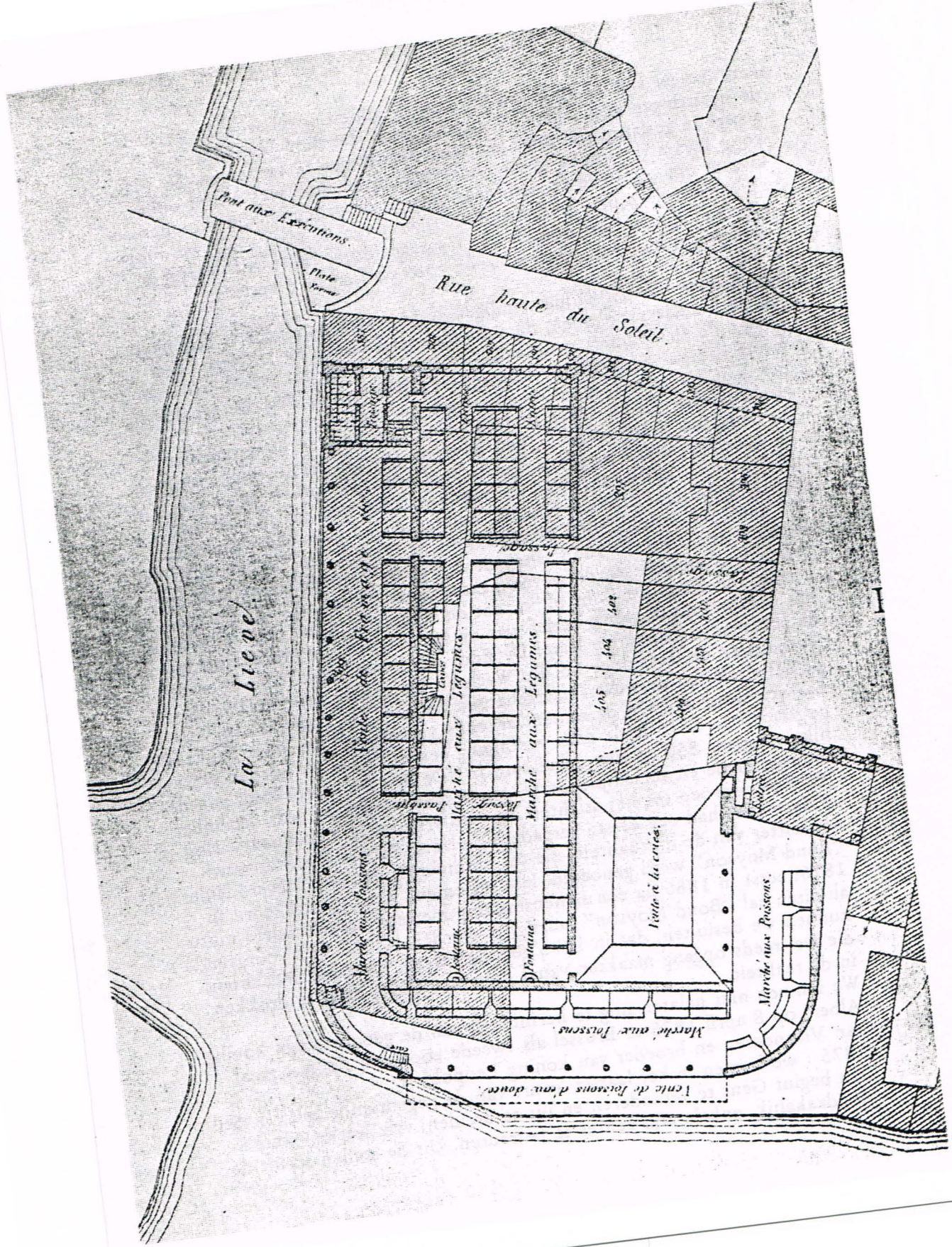
De verbreding van de Hoge Zonnestraat blijkt noodzakelijk, daar door de voltooiing van de ringspoorweg het verkeer er drukker zal worden. (Verbinding stadscentrum en het Rabot).

De voorziene uitgaven bedragen :

a) aankoop van gronden van Commissie Burgerlijke Godshuizen	220 000 F
b) aankoop zeven particuliere huizen	100 000 F
c) bouw overdekte markt	154 409 F
Totaal	474 409 F
Ontvangsten :	
Verkoop gronden	119 750 F
Netto uitgave	354 659 F

In 1873 koopt de stad het Laurentiusgodshuis voor 200 000 F. In 1875 werd het godshuis afgebroken en werd de aanbesteding van de bouw van de overdekte markt goedgekeurd voor een bedrag van 230 000 F. De nieuwe markt zal geopend worden op 11 september 1878, maar zal geen groot succes worden. Over de Vismarkt, die gebouwd was in 1689 en over het Wenemaer- of Sint-Laurentiusgodshuis is natuurlijk nog veel te vertellen. Zeker is het te betreuren, dat dit waardevol gebouw werd afgebroken.

We moeten nog aandacht schenken aan de urbanisatie van de wijk van de Citadel. Door de wet van 31 mei 1870 werd de overeenkomst tussen de regering en de stad Gent goedgekeurd, waarbij de staat de gronden en de gebouwen van de citadel verkocht aan de stad voor 1 000 000 F. Hierdoor vervielen de militaire dienstbaarheden en kon de omgeving van de citadel worden geurbaniseerd. In 1874 werd begonnen met de aanleg van de Leopoldlaan; in 1875 werden de zijstraten Marnixstraat, Nassaustraet, Egmontstraat en Brederodestraet aangelegd; deze straten werden zo genoemd in verband met de Pacificatiefeesten van 1876. Nog een feit dat te Gent heel wat opschudding verwekte, moet vermeld worden. Begin 1875 verkocht de Sint-Jorisgilde enkele kunstvoorwerpen aan de heer Rothschild te Parijs voor 25 000 F. Onder de verkochte kunstvoorwerpen bevond zich een vergulde geciseleerde kelk, die aan de gilde was geschonken door de aartshertogen Albrecht en Isabella. Door

Port aux Esquions.

Plate Forme

Rue haute du Soleil.

La Lieve.

Marché aux Passerelles

Voie de la Croix

Marché aux Légumes

Marché aux Légumes

Voie à la croix.

Marché aux Poissons.

Marché aux Fosses.

Voie de la Croix d'au d'au.

105 104 102

103 101

I

een decreet van 24 april 1793 waren de gilden opgeheven en werden de bezittingen verkocht als nationaal goed. De Sint-Jorisgilde was er echter in geslaagd sommige van haar bezittingen te verbergen. De verkoop kwam ter sprake in de gemeenteraad; de stad was echter onbekwaam om tussen te komen, daar volgens de procureur des konings deze kunstvoorwerpen geen eigendom waren van de stad, maar wel mogelijk konden aanzien worden als staatseigendom. Het bleef daarbij en alzo gingen historische voorwerpen voor stad en land verloren.

We kunnen dit artikel niet eindigen zonder even aandacht te schenken aan de sociale problemen, die 1875 beroerden. Op 19 oktober 1875 gingen de vlasspinneren van La Lys in staking, maar bij gebrek aan een weerstandskas eindigde de staking reeds de volgende dag. De arbeiders beseften dat ze zich moesten verenigen om macht te verwerven. De vlashekelaars van De Lieve stichtten eind oktober een weerstandskas. Bij de stichters behoorde E. Van Beveren. Op een eerste vergadering op 25 november 1875 telde men reeds 350 leden. Na enkele jaren van geestdrift zal het ledental echter opnieuw dalen. Dit was echter niet het eerste "syndicaat". Reeds in 1857 hadden de spinners een weerstandskas gevormd, onmiddellijk gevolgd door de wevers, die "De Broederlijke Wevers" stichtten. In 1865 scheurde een groep vooruitstrevende jongeren zich af en richtten de weversmaatschappij "Vooruit" op. Uit een verslag van Karel De Boos blijkt, dat de vereniging naast een weerstandskas ook weliswaar gering actief was op het vlak van de mutualiteit en de coöperatie (bakkerij). Karel De Boos werd eerst opgevolgd door Pol Verbauwen en later door Pol De Wachter. Na enkele jaren verzwakte de activiteit van de weversmaatschappij Vooruit. Op voorstel van Verbauwen werd in 1874 de samenwerkende vereniging "De Vrije Bakkers" opgericht. In 1875 telde deze vereniging een 86 leden en werden wekelijks ongeveer 850 broden gebakken. In "De Werker" spreekbuis van de Internationale en verschijnende te Antwerpen, verscheen half december 1875 een oproep tot het stichten van een vrijzinnige ziekenbeurs. Nog in december had een eerste vergadering plaats. Pol De Wachter werd voorzitter van de mutualiteit, die ter herinnering aan de vroegere leider "Bond Moyson" werd genoemd. Het reglement werd goedgekeurd in 1876; eerst in 1886 na een samensmelting met een aantal andere mutualiteiten zal "Bond Moyson" belangrijk worden (1). Uit het voorgaande kunnen we besluiten, dat in 1875 gepoogd werd, bepaalde gedachten, die wel reeds opgang maakten vanaf ongeveer 1860, door te drukken in de realiteit.

We kunnen niet nalaten nog te herinneren aan de geboorte van koning Albert op 8 april 1875 te Brussel als tweede zoon van Philips, graaf van Vlaanderen en broeder van koning Leopold II.

1875 : we komen in het laatste kwart van de negentiende eeuw ! Stilaan begint Gent te veranderen en uit te breiden; vele werken waren noodzakelijk, enkele zijn echter te betreuren. Uit de steden spruit de

dynamische kracht van de gemeenschap. Gent zal op dit vlak een groot aandeel hebben, en dit door de groei van een socialistische en een kristelijke arbeidersbeweging.

M. STEELS

(1) Voor bibliografie zie :

D. De Weerd : De Gentse Textielbewerders en Arbeidersbeweging tussen 1866 en 1881. Bijdrage tot de sociale geschiedenis van Gent (Leuven 1959).

Jan Samyn : De geschiedenis der Socialistische Vakvereniging van de Vlasbewerders en -Bewerksters. (Gent 1925).

DE KEIZERPOORT

I. VOORGESCHIEDENIS

De oorspronkelijke omheining van de stad Gent telde vier poorten :
de Steenpoort of Karnemelkpoort op de Ottogracht aan het begin van het Steendam,
de Torrepoort aan de Torrebrug,
de Braempoort of Brabantpoort,
de Ketelpoort.

Het kwartier voorbij de Braempoort, Overschelde genoemd, werd door gravin Margaretha van Konstantinopel bij de stad ingelijfd in 1254. De versterkingen werden verplaatst tot op het einde van de Brabantdam tot ongeveer aan de protestantse tempel, waar een gracht werd gegraven, de Schepenvijver. De nieuwe poort kreeg de naam Hooipoort, omdat ze leidde naar de wijk Hoye; een tweede poort was de Koepoort aan de Schelde. Rond 1325 werd de stad weer uitgebreid door de inlijving van het kwartier Hoye; een nieuwe gracht werd gegraven op het einde van de Lange Violettenstraat tussen de Oude Schelde in de Muinkmoersen en de Schelde. De nieuwe poort werd genaamd "poort ter vijf windgaten" (op plan : kleine Schelde). Deze poort was in gebruik in 1326, want in de stadsrekeningen kan men lezen :

"Item de cost van de soudenieren die ghestaen hebben tallen porten ende vesten, bi daghe ende bi nachte"

"Teersten iiii soudenieren die men deden staen onderdaghs ende nacht ter porten ten wintgaten elken van iij daghen"

Tenslotte tussen 1378-1384 werd ook het Zand ingelijfd, waardoor nog eens een nieuwe gracht werd gegraven, de Keizersvest.

De Braempoort, de Hooipoort, de Koepoort en de Vijfwindgatenpoort, die versterkte binnenpoorten gebleven waren, werden in uitvoering van de ordonnantie van 1540 afgebroken.